

Suomen Akatemian säädökset -työryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:7

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar

Suomen Akatemian säädökset -työryhmän muistio

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:7

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö / Undervisningsministeriet

Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto / Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/OPM/julkaisut>

ISBN 978-952-485-654-6 (PDF)

ISSN 1797-951X (Verkkajulkaisu)

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä/

Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:7

Kuvailulehti

Julkaisija
Opetusministeriö

Julkaisun päivämäärä
28.1.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Suomen Akatemian säädökset -työryhmä Puheenjohtaja: Leena Vestala Sihteerit: Meri Vannas, Mirja Vihma-Kaurinkoski		Julkaisun laji Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä	
		Toimeksiantaja Opetusministeriö	
		Toimielimen asettamispvm 22.10.2008	Dnro 74/040/2008
Julkaisun nimi (myös ruotsinkielinen) Suomen Akatemian säädökset -työryhmän muistio (Promemoria av arbetsgruppen lagstiftning om Finlands Akademi)			
Julkaisun osat Muistio			
Tiivistelmä <p>Opetusministeriön asettaman työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus Suomen Akatemiaa koskeviin säädöksiin tarvittavista muutoksista. Työryhmän tuli selvittää ne säädöksiä koskevat muutostarpeet, jotka aiheutuvat vireillä olevasta yliopistouudistuksesta, muutokset, joihin Suomen Akatemiaa koskeneet toiminnan arvioinnit antavat aihetta, uuden perustuslain edellyttämät muutostarpeet sekä yleisestä hallinnon ja sen ohjauksen viimeaikaisesta kehityksestä johtuvat uudistustarpeet.</p> <p>Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki Suomen Akatemiasta. Samanniminen vanha laki kumottaisiin. Laki sisältäisi perussäännökset Suomen Akatemian tehtävistä, hallinnosta ja organisaatiosta, päätöksentekoaikajärjestelmästä, ratkaisuvallan käytöstä ja akateemikon arvonimistä. Akatemian toimielimiä ja päätöksentekoa koskevia säännöksiä ehdotetaan siirrettäväksi asetustasolta lakiin ja laissa olevia asetuksenantovaltuuksia täsmennettäväksi. Akatemian hallituksen kokoonpanoon ehdotetaan pääjohtajan ja toimikuntien puheenjohtajien lisäksi kahden ns. ulkopuolisen jäsenen sijaan kolmea valtioneuvoston nimittämää ulkopuolista henkilöä. Hallituksen puheenjohtajana olisi esityksen mukaisesti yksi edellä mainituista. Sen johdosta, että Akatemian tutkijanviroista on yliopistouudistukseen liittyen tarkoitus luopua, kyseisiä virkoja koskevat säännökset poistettaisiin laista. Jatkossa akatemiaprofessorit ja akatemiattutkijat toimisivat työsuhteessa niihin organisaatioihin, joissa he työskentelevät. Laki sisältäisi siirtymäsäännöksen, jolla turvataan tutkimusviroissa siirtymävaiheessa olevien henkilöiden asema. Esityksen mukaan Akatemian tutkijajärjestelmä kaikkine muine olennaisine piirteineen mukaanlukien laatuun ja kilpailuun perustuvat arviointi- ja rekrytointimenettelyt on ehdottomasti tarpeen säilyttää.</p>			
Avainsanat Suomen Akatemia, akatemiaprofessori, akatemiattutkijan virka			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:7		ISSN 1797-951X (Verkkojulkaisu)	ISBN 978-952-485-654-6 (PDF)
Kokonaissivumäärä 24	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja		Kustantaja Opetusministeriö	

Presentationssblad

Utgivare
Undervisningsministeriet

Utgivningsdatum
28.1.2009

Författare (uppgifter om organets namn, ordförande, sekreterare) Arbetsgruppen lagstiftning om Finlands Akademi Ordförande: Leena Vestala Sekreterar: Meri Vannas, Mirja Vihma-Kaurinkoski		Typ av publikation Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar	
		Uppdragsgivare Undervisningsministeriet	
		Datum för tillsättande av 22.10.2008	Dnro 74/040/2008
Publikation (även den finska titeln) Promemoria av arbetsgruppen lagstiftning om Finlands Akademi (Suomen Akatemian säädökset -työryhmän muistio)			
Publikationens delar Promemoria			
Sammandrag <p>Arbetsgruppen, som tillsatts av undervisningsministeriet, hade i uppdrag att bereda ett förslag angående ändringar i lagstiftningen som gäller Finlands Akademi. Arbetsgruppen fick i uppgift att utreda sådana ändringar i lagstiftningen som föranleds av den pågående universitetsreformen, av utvärderingarna av verksamheten vid Finlands Akademi samt ändringar som påkallas av den nya grundlagen och sådana reformer i lagstiftningen som är påkallade på grund av den utveckling som nyligen ägt rum inom den allmänna förvaltningen och styrningen av densamma.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att regeringen avlåter proposition om en ny lag om Finlands Akademi, varvid den tidigare likalydande lagen upphävs. Enligt arbetsgruppens förslag ska den nya lagen innehålla grundläggande stadganden om Finlands Akademis uppgifter, förvaltning, organisation, beslutsfattande organ, praxis för hur avgöranden fattas och om titeln akademiker. Enligt förslaget uppflyttas en del av stadgandena om Akademin verksamhets- och beslutsfattande organ från förordning till lag, samtidigt som de förordningsfullmakter som ingår i lagen preciseras. I fråga om Akademin styrelse föreslås en ändring, så att den skall bestå av generaldirektören och ordförandena för de vetenskapliga forskningsråden samt av tre så kallade externa medlemmar. Styrelseordföranden ska enligt förslaget vara en av de sistnämnda. Eftersom man avser att slopa forskningstjänsterna vid Akademien i samband med universitetsreformen, föreslår arbetsgruppen att man likaledes slopar det som stadgas om ifrågavarande tjänster i lagen. Akademi professorerna och akademiforskarna föreslås framlades stå i arbetsförhållande till de organisationer de arbetar vid. Lagen föreslås innehålla ett stadgande om en övergångsperiod för att trygga ställningen för dem som innehar forskningstjänster enligt gällande lag. Enligt förslaget bör Akademin forskarsystem ovillkorligen bibehållas med alla dess väsentliga särdrag, inklusive utvärderings- och rekryteringsförfarandet som grundar sig på kvalitet och konkurrens.</p>			
Nyckelord Finlands Akademi, akademiprofessor, akademiforskare			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2009:7		ISSN 1797-951X (Online)	ISBN 978-952-485-654-6 (PDF)
Sidoantal 24	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution		Förlag Undervisningsministeriet	

Opetusministeriölle

Opetusministeriö asetti 22.10.2008 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus Suomen Akatemiaa koskeviin säädöksiin tarvittavista muutoksista. Työryhmän tuli selvittää ne säädöksiä koskevat muutostarpeet, jotka aiheutuvat vireillä olevasta yliopistouudistuksesta, muutokset, joihin Suomen Akatemiaa koskeneet toiminnan arvioinnit antavat aihetta, uuden perustuslain edellyttämät muutostarpeet sekä yleisestä hallinnon ja sen ohjauksen viimeaikaisesta kehityksestä johtuvat uudistustarpeet. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän tuli työnsä kuluessa kuulla Suomen Akatemian keskeisiä sidosryhmiä: yliopistoja ja tutkimuslaitoksia, tiedeyhteisöä edustavia keskeisiä yhteenliittymiä sekä tutkijoita ja akatemian henkilöstöä edustavia järjestöjä.

Työryhmän tuli saada edellä mainittu työ valmiiksi 15.1.2009 mennessä.

Työryhmän puheenjohtajaksi opetusministeriö kutsui johtaja Leena Vestalan ja jäseniksi opetusneuvos Juhani Dammertin, korkeakouluneuvos Juhani Hakkaraisen ja opetusneuvos Mirja Vihma-Kaurinkosken opetusministeriöstä, pääjohtaja Markku Mattilan ja ylijohtaja Ossi Malmbergin Suomen Akatemiasta sekä vararehtori Johanna Björkrothin Helsingin yliopistosta, pääjohtaja Lea Kaupin Suomen ympäristökeskuksesta, rehtori Matti Uusituvan Kuopion yliopistosta ja professori Kalervo Väänäsen Turun yliopistosta. Työryhmän sihteereinä toimivat opetusneuvos Mirja Vihma-Kaurinkoski ja lakimies Meri Vannas Suomen Akatemiasta.

Suomen Akatemian säädökset -työryhmä on pitänyt 5 kokousta ja 8.1.2009 kuulemistilaisuuden, jossa oli kuultavana seuraavat tahot: Tieteellisten seurain valtuuskunta, Tieteellisten seurain valtuuskunnan tiedeakatemiajaosto ja akatemiaprofessorit, Professoriliitto, Tieteentekijöiden liitto ry, Suomen akateemisten tutkijoiden yhdistys ry, Suomen Akatemian henkilökuntayhdistys SAHY ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto ja tutkimuslaitosten johtajien neuvosto.

Työryhmän muistio on yksimielinen. Muistioon sisältyy työryhmän jäsenten Kalervo Väänäsen, Markku Mattilan ja Ossi Malmbergin täydentävä lausuma.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä jättää kunnioittavasti muistionsa opetusministeriölle.

Helsingissä 15.1.2008

Leena Vestala

Johanna Björkroth

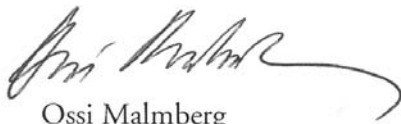
Juhani Dammert

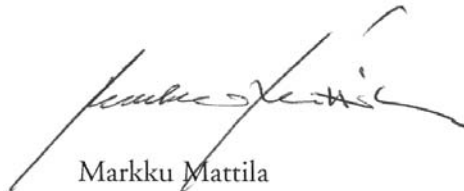
Juhani Hakkarainen

Lea Kauppi

Ossi Malmberg

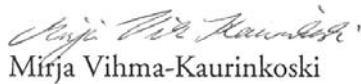
Markku Mattila

Matti Uusitupa

Kalervo Väänänen

Mirja Vihma-Kaurinkoski

Meri Vannas

Sisältö

<u>Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen Akatemiasta</u>	<u>1</u>
<u>Lakiehdotus</u>	<u>12</u>
<u>Asetusluonnos</u>	<u>15</u>
<u>Täydentävä lausuma</u>	<u>17</u>

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen Akatemiasta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki Suomen Akatemiasta. Samanniminen vanha laki kumottaisiin. Laki sisältäisi perussäännökset Suomen Akatemian tehtävistä, hallinnosta ja organisaatiosta, päätöksenteoelimestä, ratkaisuvallan käytöstä ja akateemikon arvonimistä. Akatemian toimielimiä ja päätöksentekoa koskevia säännöksiä ehdotetaan siirrettäväksi asetustasolta lakiin ja laissa olevia asetuksenantovaltuuksia täsmennettäväksi. Akatemian hallituksen kokoonpanoon ehdotetaan eräitä muutoksia.

Sen johdosta, että Akatemian tutkimusviroista on yliopistouudistukseen liittyen tarkoitus luopua, kyseisiä virkoja koskevat säännökset poistettaisiin laista. Jatkossa akatemiaprofessorit ja akatemiatutkijat toimisivat työsuhteessa niihin organisaatioihin, joissa he työskentelevät. Laki sisältäisi siirtymäsäännöksen, jolla turvataan tutkimusviroissa siirtymävaiheessa olevien henkilöiden asema.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomen Akatemia on opetusministeriön alainen tiedehallinnon keskuselin, joka edistää tieteellistä tutkimusta ja sen hyödyntämistä, kehittää kansainvälistä tieteellistä yhteistyötä, toimii asiantuntijaelimenä tiedepoliittikan kysymyksissä ja myöntää määrärahoja tutkimukseen ja muuhun tieteen edistämiseen. Suomen Akatemialla koskeva laki (378/1994; muut. 1291/2003) sisältää säännökset Akatemian tehtävistä, keskeisestä organisaatiosta ja päätöksentekokelelmistä, Akatemian tutkimusviroista, akateemikon arvonnimestä ja Akatemian rahoituspäätöksiä koskevasta muutoksenhausta. Lain 8 §:n mukaan tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Akatemiasta annetussa asetuksessa (856/1994) on tarkemmat säännökset Akatemian hallituksesta, pääjohtajasta, tieteellisistä toimikunnista, hallintovirastosta, kelpoisuusvaatimuksista, virkojen täyttämisestä ja virkavapaudesta. Asetuksen 25 §:n mukaan johtosäännössä annetaan tarkemmat määräykset Akatemian toiminnasta ja työjärjestyksessä hallintovirastosta. Johtosäännön hyväksyy Akatemian hallitus ja työjärjestyksen vahvistaa pääjohtaja.

Akatemian organisaation keskeiset osat ovat Akatemian hallitus, tieteelliset toimikunnat ja hallintovirasto. Hallitus päättää Akatemian toimintalinjoista ja muista laajakantoisista ja periaatteellisesti merkittävistä asioista. Hallituksen puheenjohtajana on pääjohtaja ja jäsenenä tieteellisten toimikuntien puheenjohtajat ja kaksi valtioneuvoston kolmeksi vuodeksi kerrallaan määräämää muuta jäsentä. Valtioneuvosto asettaa myös Akatemian tieteelliset toimikunnat kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Akatemian pääjohtajan nimittää tasavallan presidentti viiden vuoden määräajaksi. Akatemiassa on tällä hetkellä neljä tieteellistä toimikuntaa: biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta, kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta,

luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta ja terveyden tutkimuksen toimikunta.

Suomen Akatemia on suomalaisen tutkimusjärjestelmän merkittävimpiä toimijoita ja erityisesti perustutkimuksen osalta keskeisin rahoitusorganisaatio. Akatemian tutkimusrahoitus on ensi sijassa laatuun ja kilpailuun perustuvaa. Rahoituspäätöksiin Akatemialla on käytössä vuonna 2009 258,5 miljoonaa euroa myöntövaltuutta. Yli 80 prosenttia Akatemian myöntämästä tutkimusrahoituksesta suuntautuu yliopistoissa työskenteleville tutkijoille, ja sen rahoituksella työskentelee vuosittain lähes 6 000 henkilöä. Tutkimuksen rahoittamisessa Akatemialla on käytössään useita kymmeniä erilaisia rahoitusinstrumentteja. Merkittävin osa rahoituksesta suuntautuu tutkijalähtöisiin tutkimushankkeisiin, muita tärkeitä rahoituskohteita ovat muun muassa tutkimusohjelmat, tutkijatohtorien projektit, FiDiPro-ohjelma ja kansainvälisten tutkimusorganisaatioiden jäsenmaksut. Akatemian tärkeimpiä rahoitusmuotoja ovat Akatemian omat tutkimusvirat. Akatemialla oli vuoden 2008 lopussa 40 akatemiaprofessorin ja 267 akatemiaturkijan virkaa.

1.2 Nykytilan arviointi

Suomen Akatemialla on keskeinen ja vaikiintunut asema Suomen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmässä. Sen suhteellinen merkitys tutkimuksen rahoittajana on jatkuvasti kasvanut, ja Akatemian rooli muun muassa kansainvälisessä tieteellisessä ja tiedepoliittisessa yhteistyössä on lisääntynyt voimakkaasti. Akatemian toimintaa on yleisesti arvioitu huomattavan myönteisessä valossa. Näin tapahtui muun muassa vuonna 2004 valmistuneessa Suomen Akatemian kansainvälisessä kokonaisarviointissa. Myönteisen kokonaisarvion ohella siinä tehtiin kuitenkin eräitä yksittäisiä kehittämisohdotuksia, joilla arvioitsijat katsoivat Akatemian toimintaa ja sen laatua voitavan edelleenkin parantaa. Yksi ehdotuksista koski Akatemian hallituksen kokoonpanoa. Arvioitsijoiden mukaan halli-

tuksessa tulisi lisätä sellaisten jäsenten lukumäärää, jotka eivät ole samanaikaisesti teollisten toimikuntien puheenjohtajia. Tätä perusteltiin tarpeella kehittää entistä laajapohjaisempaa tutkimuspolitiikkaa, joka kannustaisi poikkitieteellisyyteen, kehittäisi teollisten toimikuntien välistä yhteistyötä sekä edistäisi vahvempia yhteyksiä muihin tutkimusorganisaatioihin. Arviointipaneeli teki myös eräitä muita hallitukseen liittyviä muutosehdotuksia, mutta ne eivät välttämättä edellytä säännösten muuttamista. Vastaavaa muutosta Akatemian hallituksen kokoonpanoperusteisiin esitti myöskin Akatemian rahoituksen vaikuttavuutta selvittänyt arviointiryhmä vuonna 2006.

Suomen Akatemian pääjohtaja toimii myös viraston hallituksen puheenjohtajana. Valtion virastoissa tai laitoksissa hallituksen puheenjohtaja tulee yleensä viraston henkilökunnan ulkopuolelta ja tilanne Akatemian osalta on siten poikkeuksellinen. Taustalla on historialliset tekijät. Pääjohtajan viran taustalla oli nykymuotoisen Suomen Akatemian alkuvaiheissa tieteen keskustoimikunnan sivutoiminen puheenjohtajan tehtävä, joka sittemmin muutettiin päätoimiseksi, ja Akatemian nykyisen lain antamisen yhteydessä tehtävä muutettiin pääjohtajan viraksi. Pääjohtaja on nykyisin myös Akatemian hallintoviraston päällikkö. Pääjohtajan virka on näin asteittain kehittynyt ja muuttunut niin, että se on verrattavissa muihin vastaavan tasoisten valtion virastojen virastopäälliköihin. Tämän vuoksi on perusteltua, että myös pääjohtajan asemaa hallituksessa arvioidaan uudelleen erityisesti hallituksen puheenjohtajuuden osalta.

Suomen Akatemiaa koskevilla säädöksillä on eräin osin selviä puutteita suhteessa nykyiseen perustuslakiin. Lakiin sisältyvät valtuudet tarkempien säännösten ja määräysten antamisesta ovat liian väljärajaiset ja puutteelliset. Ongelmana on myös se, että asioita on Akatemian säädöshierarkiassa delegoitu hyvin pitkälle johtosääntö- ja työjärjestysalalle. Tätä kautta toimintaan onkin saatu pitkälle ulottuvaa joustavuutta. On kuitenkin ilmeinen tarve nostaa säädöstasoltaan ylemmäksi erityisesti sellaisia säännöksiä, jotka koskevat Akatemian toimielinten perusteita ja niiden ratkaisuvalan käyttöä siltä osin kuin

päätöksentekoon liittyy julkisen vallan käyttöä.

Suomen Akatemian tutkimusviroista, akatemiaprofessoreista ja akatemiattutkijoista valtaosa sijoittuu yliopistoihin, joissa he suorittavat tutkimustyötään, johtavat tutkimusryhmiään ja käyttävät yliopistojen heille tarjoamia yleisiä tutkimusedellytyksiä. Yliopistotuudistuksen yhteydessä yliopistot muuttuvat valtion virastoista julkisoikeudellisiksi yhteisöiksi tai säätiömuotoisiksi ja virkasuhde lakkaa olemasta yliopistoissa käytössä. Tämä uusi tilanne edellyttää, että myös Akatemian tutkimusvirkoja ja niiden luonnetta harkitaan uudelleen. Akatemian tutkimusvirka järjestelmän säilyttäminen täysin entisellään olisi omiaan aiheuttamaan ongelmia uudessa tilanteessa. Yliopistojen sisällä tulisi olemaan henkilöstöryhmiä, joilla on eri työnantaja, toisilla yliopisto ja toisilla Akatemian kautta valtio. Tutkijanuraan liittyvä siirtyminen yliopiston tehtävästä Akatemian tehtävään ja takaisin kävisi nykyistä hankalammaksi, kun nykyisissä säännöksissä olevaa automaattisen virkavapauden mahdollisuutta ei enää voisi olla. Akatemian tehtävissä olevat tutkijat eivät myöskään kuuluisi yliopistolakia koskevan hallituksen esityksen XX §:n mukaisesti yliopistoon, eikä heillä näin ollen olisi mahdollisuutta osallistua yliopistoa koskevaan päätöksentekoon. Näistä syistä Akatemian tutkimusvirat ehdotetaan nykyimuotoisina lakkautettavaksi. Akatemian tutkijajärjestelmä kaikkine muine olennaisine piirteineen mukaan lukien laatuun ja kilpailuun perustuvat arviointi- ja rekrytointimenettelyt, on kuitenkin ehdottomasti tarpeen säilyttää. Tämän vuoksi tutkimusvirka järjestelmä ehdotetaan korvattavaksi järjestelmällä, jossa Akatemia myöntäisi kilpailuun perustuen tarvittavat määrärahat asianomaisille tutkimuksen suorittajaorganisaatioille, jotka puolestaan palkkaisivat akatemiaprofessorit ja akatemiattutkijat omiin työsuhteisiinsa.

Akatemiaa koskevien säännösten sisältöön ei ole tarvetta tehdä edellä todettujen lisäksi olennaisia muutoksia. Muilta osin ehdotettavat muutokset ovat vähäisiä tarkennuksia tai sellaisia, jotka johtuvat Akatemian nykyisten säädösten antamisen jälkeen hallinnossa yleensä tapahtuneesta kehityksestä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen yhtenä tavoitteena on saattaa Suomen Akatemiaa koskevat säädökset nykyisen perustuslain edellyttämälle tasolle. Tässä tarkoituksessa lakiin ehdotetaan otettavaksi tarkkarajaiset ja täsmälliset säännökset siitä, mistä asioista valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Akatemian tehtävistä, hallituksesta ja tieteellisistä toimikunnista, asioiden ratkaisemisesta, henkilöstöstä ja virkojen täyttämisestä sekä pääjohtajan sijaisen määräämisestä. Näistä asioista voitaisiin lisäksi määrätä myös johtosäännössä. Siltä osin kuin kyse on Akatemian toimielinten toiminnasta, johon liittyy julkisen vallan käyttöä, tarkempia määräyksiä voitaisiin kuitenkin antaa ainoastaan valtioneuvoston asetuksella.

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttäminen. Koska viraston johtamista ja ratkaisuvallan käyttöä koskevat perusratkaisut liittyvät kiinteästi viraston toimivaltuuksiin, on asianmukaista että näistä seikoista säädetään laissa. Suomen Akatemiassa julkisen vallan käyttöä liittyy ensi sijassa Akatemian hallituksen, tieteellisten toimikuntien ja pääjohtajan päätöksentekoon. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi näitä toimielimiä koskevat perussäännökset, jotka nyt ovat olleet pääosin asetuksessa. Sisällöllisesti kyseiset säännökset säilyisivät olennaisin osin entisen kaltaisina. Akatemian hallituksen osalta ehdotetaan, että Akatemian pääjohtaja ei enää olisi hallituksen puheenjohtaja vaan jäsen ja että hallituksen niin sanottujen ulkopuolisten jäsenten määrä kasvaisi kahdesta kolmeen.

Yliopistouudistusta koskevan hallituksen esityksen (/2009) mukaan yliopistojen oikeudellinen asema muuttuu niin, että yliopistot eivät enää tule kuulumaan valtioorganisaatioon ja yliopistojen virkasuhteinen henkilökunta siirtyy työsuhteeseen. Koska valtaosa Suomen Akatemian tutkimusviranhaltijoista, akatemiaprofessoreista ja akatemiattutkijoista toimii yliopistolaitoksen piirissä, on tarkoituksenmukaista, että nämä muu-

tokset otetaan huomioon myös Akatemian tutkijajärjestelmässä. Tässä tarkoituksessa Akatemian tutkimusvirat ehdotetaan lakautettavaksi. Niiden sijasta Suomen Akatemia tulisi rahoittamaan akatemiaprofessorin ja akatemiattutkijan nimikkeisiä tutkijantehäviä, joiden haltijat olisivat työsuhteessa asianomaiseen yliopistoon tai muuhun tutkimuksen suoritusorganisaatioon. Tutkijatehtäviin liittyvät haku- ja valintaprosessit samoin kuin tehtävien toimenkuvat säilyisivät entisellään. Tutkimusviroissa siirtymävaiheessa olevien siirtyminen uusimuotoisiin tehtäviin turvattaisiin.

Ehdotettavat muutokset merkitsisivät jonkin asteisia muutoksia lähes kaikkiin Suomen Akatemiasta annetun lain pykäliin, minkä lisäksi Akatemian tutkimusvirkoja koskevat säännökset tulisivat kumottaviksi. Lain rakenteen säilyttäminen selkeänä edellyttää, että laki uudistetaan kokonaisuudessaan.

3 Esityksen vaikutukset

Esitys koskee suurelta osin sellaisia lähinnä perustuslaista johtuvia muutoksia joissa säännöksiä täsmennetään tai nostetaan alemmalla normitasolta lakiin. Näiltä osin esityksellä ei ole toimintaa muuttavia tai taloudellisia vaikutuksia. Suomen Akatemian tehtäviin ja hallituksen kokoonpanoon liittyvien muutosten arvioidaan tehostavan ja tiivistävän tiedehallinnon yhteistyötä ja parantavan Akatemian toimintaedellytyksiä laaja-alaisen ja kokonaisvaltaisen tiedepolitiikan tehtävien hoitamisessa ja luovan nykyistä parempia edellytyksiä kansallisen tutkimusjärjestelmän eri toimijoiden väliselle yhteistyölle.

Suomen Akatemian tutkimusvirkajärjestelmää koskevat muutokset turvaavat yhtäältä tämän järjestelmän säilymisen ja tulevan kehittymisen niin, että sen olennaiset piirteet, joilla tutkimuksen korkea taso turvataan, säilyvät. Toisaalta ehdotettavat muutokset sopeuttavat Akatemian tutkijajärjestelmän siihen uuteen toimintaympäristöön, joka maamme yliopistouudistuksen myötä on syntymässä.

Akatemiaprofessorit ja akatemiattutkijat olisivat juridisesti yhdenvertaisessa asemassa suorituspaikkansa muiden tutkijoiden kanssa. Akatemiaprofessoreiden ja akatemiattutkijoi-

den virkojen muuttamisella määrärahoiksi olisi myös selkeyttävä vaikutus valtion talousarvioon. Esityksen mukaisesti Suomen Akatemian toimintamenomomentilta (29.60.01) maksettaisiin vain Akatemian hallintoviraston menot. Akatemian myöntämä tutkimusrahoitus maksettaisiin mukaan lukien akatemiaprofessoreiden ja akatemiattutkijoiden tehtävät tutkimusmäärärahamomentilta (29.60.50). Tutkimusta rahoitettaisiin myös veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista tieteen tukemiseen (momentti 29.60.53), kuten tälläkin hetkellä.

Vuonna 2007 akatemiaprofessoreiden ja akatemiattutkijoiden virkasuhteista aiheutuvat kustannukset olivat yhteensä 18,6 miljoonaa euroa. Esityksen mukaisesti tutkijantehtävien kustannuksia vastaava määräraha siirrettäisiin toimintamenoista (momentilta 29.60.01) tutkimusmäärärahoihin (momentille 29.60.50) valtion vuoden 2010 talousarviossa. Esitys olisi määrärahojen osalta taloudellisesti kustannusneutraali ratkaisu. Siirtymävaiheessa Akatemian myöntövaltuutta tulisi kasvattaa nykyisten virkojen jäljellä olevia rahoituskausia (1–5 vuotta) edellyttämällä summalla.

Jatkossakin tulisi voida päättää 5-vuotisista tutkijantehtäväkausista ja Akatemian myöntövaltuutta laskettaessa tulisi ottaa huomioon, että noin viidennes tutkijantehtävistä vapautuu joka vuosi. Tulevien vuosien valtuuden laskennassa tulisi ottaa myös huomioon tulevien vuosien sopimusratkaisujen vaikutukset ao. tutkijantehtävien palkkatasoon. Tällä hetkellä sopimusratkaisujen kustannusvaikutukset on otettu huomioon Suomen Akatemian toimintamenomäärärahan mitoituksessa.

Esitys antaisi mahdollisuuden painottaa Akatemian eri rahoitusmuotoja entistä joustavammin, kun kaikki tutkimusrahoitus rahoitettaisiin valtuudesta. Akatemiaprofessoreiden ja akatemiattutkijoiden tehtävien lukumääriä voitaisiin muuttaa opetusministeriön ja Akatemian välisessä tulosohtauksessa tiedepoliittisten tavoitteiden edistämiseksi käytettävissä olevien voimavarojen mukaisesti.

Esityksen kaltainen järjestely ei ole uusi Suomen Akatemian kannalta. Akatemian rahoitusinstrumenteissa on vastaavanlainainen menettely käytössä jo nykyäänkin esim. Fin-

land Distinguished Professor -ohjelman ja tutkijatohtoreiden tehtävien osalta.

Muutos mahdollistaisi Akatemian rahoituspäätösprosessin rationalisointia. Akatemiaprofessoreille ja akatemiattutkijoille olisi mahdollista myöntää tutkimusrahoitusta samalla päätöksellä kuin heidän palkkarahoituksensa.

Nykyisin voimassa oleva virkojen sijaisuusjärjestelmä tulisi esityksen mukaan muuttamaan. Tällä hetkellä virkahaussa parhaista ilman virkaa jääneistä henkilöistä tehdään toimikunnittain varahenkilölistaa vuodeksi kerrallaan. Näiden henkilöiden on mahdollista saada määräaikainen enintään vuoden mittainen virkamääräys virassa olevan henkilön erottua kesken virkakautensa. Suomen Akatemian on mahdollista sisäisesti päättää sijaisuusjärjestelyn muutoksista myöntövaltuusmenettelyn puitteissa siten, että turvataan nykyisen sijaisuusjärjestelyn myönteiset piirteet.

Suomen Akatemian ja sen hallintoviraston osalta muutos vähentää henkilöstöhallinnon tehtäviä akatemiaprofessoreiden ja akatemiattutkijoiden määrän verran eli noin 321 (vuoden 2009 tavoiteluku) viran osalta.

4 Asian valmistelu

Opetusministeriö asetti 22 päivänä lokakuuta 2008 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotus Suomen Akatemiaa koskeviin säädöksiin tarvittavista muutoksista. Työn yhteydessä tuli selvittää ne säädöksiä koskevat muutostarpeet, jotka aiheutuvat vireillä olevasta yliopistouudistuksesta, muutokset, joihin Suomen Akatemiaa koskevat toiminnan arvioinnit antavat aihetta, uuden perustuslain edellyttämät muutostarpeet sekä yleisestä hallinnon ja sen ohjauksen viimeaikaisesta kehityksestä johtuvat muutostarpeet. Työryhmässä olivat edustettuina opetusministeriö, Suomen Akatemia, yliopistot ja valtion tutkimuslaitokset. Työryhmä kuuli työn kannalta keskeisiä sidosryhmiä eli tutkijoita ja Suomen Akatemian henkilökuntaa edustavia järjestöjä, tiedeyhteisöä edustavia järjestöjä, Suomen yliopistojen rehtorien neuvostoa ja tutkimuslaitosten johtajien neuvostoa.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen uudeksi yliopistolaiksi (HE /2009). Sen mukaan yliopistojen oikeudellinen asema muuttuu niin, että valtion laitosten sijasta niistä tulee itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia tai ne toimivat säätiömuotoisina. Samalla yliopistojen virkasuhteinen henkilöstö siirtyy työsuhteeseen. Yliopistouudistukseen liittyen myös Suomen Akatemian tutkimusviroista on tarkoitus samanaikaisesti luopua,

minkä vuoksi hallituksen esitykseen uudeksi laiksi Suomen Akatemiasta ei enää ole otettu tutkimusvirkoja koskevia säännöksiä lukuun ottamatta siirtymäsäännöstä, jolla turvataan tutkimusviroissa lain voimaantulohetkellä olevien henkilöiden asema. Tutkimusvirkoja koskevien ratkaisujen osalta esitys liittyy näin ollen eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen yliopistolaiksi ja siihen, että yliopistojen oikeudellinen asema muuttuu hallituksen esityksen mukaisesti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Hallinnollinen asema. Pykälässä säädetään Suomen Akatemian hallinnollisesta asemasta. Suomen tiedehallinnon keskuselimenä toimiva Akademia kuuluisi, kuten aiemminkin, opetusministeriön hallinnonalaan. Luonteeltaan Akademia on valtion keskushallintoon kuuluva rahoitus- ja asiantuntijaelin, jonka toimialue kattaa kaikki tieteenalat.

2 §. Tehtävät. Nykyisen Suomen Akatemian annettun lain mukaan sen tehtävänä on edistää tieteellistä tutkimusta ja sen hyödyntämistä, kehittää kansainvälistä tieteellistä yhteistyötä, toimia asiantuntijaelimenä tiedepoliittikkaa koskevilla kysymyksissä, sekä myöntää määrärahoja tieteellisen tutkimuksen ja muuhun tieteen edistämiseen. Akatemian tehtäviin ei ehdoteta tehtäväksi asiallisia muutoksia, mutta niitä ehdotetaan eräin verraten vähäisin osin täsmennettäväksi. Kolme ensimmäistä tehtäväkohtaa ehdotetaan säilytettäväksi täysin ennallaan. Koska Akatemialla on keskeinen asema tutkijankoulutuksen rahoittamisessa, ja sen asemaa tältä osin on syytä edelleenkin vahvistaa, tutkijankoulutus mainittaisiin erikseen yhtenä nimenomaisena rahoituskohteena. Akatemian tehtävissä on lisäksi tarpeen nimenomaisesti todeta muu yleinen tutkimusedellytysten rahoittaminen. Tällä halutaan osoittaa se, että muun muassa niin kutsuttujen tutkimuksen infrastruktuurien rahoittaminen periaatteessa sisältyy Akatemian toimintakenttään ja on sen toimivallan piirissä. Miltä osin, millä käytännön muodoin ja missä määrin Suomen Akademia tutkimuksen infrastruktuurin rahoittamiseen tulee vastaisuudessa osallistumaan, riippuu siitä, kuinka sen rahoitusmahdollisuudet tältä osin kehittyvät ja minkälaisiksi eri rahoitusorganisaatioiden työnjako infrastruktuurikysymyksissä muotoutuu. Tältä osin ehdotus perustuu siihen valmistelutyöhön, jota tutkimuksen kansallisen infrastruktuuripolitiikan osalta on viime aikoina tehty opetusministeriön johdolla ja tiede- ja teknologiahallinnon eri osapuolten yhteistyönä. Akatemian tehtäviä koskevaan luetteloon lisättäisiin myös vastaavanlaisissa vi-

ranomaisten hallintolaeissa oleva säännös, jonka mukaan Akatemian tehtävänä olisi suorittaa myös muut tiedepoliittiset asiantuntijatehtävät, jotka sille osoitetaan joko valtioneuvoston asetuksella tai opetusministeriön toimesta voimavarat huomioon ottaen. Viimeksi mainitulla säännöksellä ei rajoiteta Akatemian ja sen luottamushenkilöistä koostuvien päätöksentekaelinten itsenäisyyttä niiden hoitaessa tässä pykälässä aiemmin todettuja tehtäviä, joiden osalta päätöksenteon tulee aina nojautua ensi sijassa tieteelliseen arviointiin ja argumentteihin.

3 §. Hallitus. Pykälässä säädetään Akatemian hallituksen kokoonpanon perusteista. Suomen Akatemiaa koskevan nykyisen lain mukaan Akatemiassa on hallitus jonka puheenjohtajana toimii Akatemian pääjohtaja. Kaikki muut hallitusta, sen kokoonpanoa ja toimintaa koskevat säännökset ovat Akatemiasta annetussa asetuksessa tai sitäkin alemman asteisissa normeissa. Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielimen perusteista on säädettävä lailla, jos sen tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Tästä syystä Akatemian päätöksentekaelimiä koskevat perussäännökset ehdotetaan siirrettäväksi asetuksesta lakiin. Akatemian piirissä tällaisia ratkaisuvalltaa käyttäviä toimielimiä ovat ensi sijassa hallitus, tieteelliset toimikunnat ja pääjohtaja.

Nykyisten säännösten mukaan Akatemian hallitukseen kuuluu puheenjohtajana toimivan pääjohtajan lisäksi tieteellisten toimikuntien neljä puheenjohtajaa sekä kaksi muuta valtioneuvoston määräämää jäsentä. Pääjohtajaa lukuun ottamatta hallituksen jäsenet määrätään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Vuonna 2004 suoritettussa Suomen Akatemian kansainvälisessä arvioinnissa, jonka arviointipaneelia johti professori Michael Gibbons, suositeltiin eräitä muutoksia Akatemian hallituksen kokoonpanoon. Arvioinnin mukaan toimikuntien ulkopuolisten jäsenten määrä hallituksessa on liian vähäinen, jotta hallituksesta tulisi aidosti tiedepoliittikka luova toimielin. Hallituksen kokoonpanoa tu-

lisi arvioinnin mukaan harkita siinä valossa, että on tarvetta kehittää laajapohjaisempaa tutkimuspolitiikkaa, joka kannustaa poikki-tieteellisyttä, kehittää tieteellisten toimikuntien välistä yhteistyötä sekä edistää vahvempien yhteyksien luomista muiden tutkimuslaitosten ja organisaatioiden välille. Akatemian hallituksen jäsenpohjan laajentaminen tekisi arvioinnin mukaan mahdolliseksi sen, että Akatemia muodostuisi tehokkaaksi tiedepolitiikkaa kehittäväksi organisaatioksi; juuri tässä yhteiskuntaa laajemmin edustavat hallituksen jäsenet voisivat tehokkaimmin antaa panoksensa hallitustyöskentelyyn. Hyvin samantapaisiin johtopäätöksiin päätyi myös vuonna 2006 raporttinsa jättänyt kotimainen arviointipaneeli, jota johti professori Jussi Huttunen. Ryhmän tehtävänä oli arvioida Akatemian tutkimusrahoituksen vaikuttavuutta. Ryhmä totesi, että Akatemian yhteiskunnallista vaikuttavuutta tulee parantaa lisäämällä Akatemian hallituksen ulkopuolisten jäsenten määrää. Ulkopuolisten jäsenten tulee olla tieteellisesti ansioituneita asiantuntijoita, jotka tuntevat Suomen innovaatiojärjestelmän ja kykenevät arvioimaan yhteiskunnan muuttuvia tarpeita.

Edellä mainituissa arvioinneissa esitetyin perustein Akatemian hallituksen kokoonpanoperusteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että hallitukseen kuuluisi Akatemian pääjohtajan ja tieteellisten toimikuntien puheenjohtajien lisäksi kahden sijasta kolme ulkopuolista valtioneuvoston kolmeksi vuodeksi kerrallaan määräämää jäsentä. Tarkoituksena on, että jäsenillä on kokemusta tutkimustyöstä ja riittävä tiedepoliittinen asiantuntemus. Ehdotuksen mukaan myös Akatemian pääjohtajan asema hallituksessa muuttuisi. Pääjohtaja olisi kylläkin hallituksen jäsen, mutta ei enää puheenjohtaja. Hallituksen puheenjohtajan samoin kuin varapuheenjohtajan määrääisi valtioneuvosto edellä mainittujen ulkopuolisten jäsenten joukosta. Pääjohtajaa koskeva muutos perustuu pääjohtajan asemassa vuosien mittaan tapahtuneeseen asteittaiseen kehitykseen. Pääjohtaja on nykyisin myös Akatemian hallintoviraston päällikkö ja muutoinkin rinnastettavissa muihin valtionhallinnon virastopäälliköihin. Tämä oli myös perusteluna sille, että Akatemian pääjohtajan toimikaudet irrotettiin hallituksen ja

tieteellisten toimikuntien kolmivuotisista toimikausista ja pääjohtajan virkakaudeksi vuonna 2004 säädettiin viisi vuotta. Näin ollen on perusteltua, että myös Suomen Akatemian osalta siirrytään vastaavissa valtion virastoissa noudatettavaan käytäntöön, jossa viraston toimintaa valvovan hallituksen puheenjohtaja tulee viraston ulkopuolelta.

Valtion virastojen ja laitosten hallituksissa ja johtokunnissa on lähes säännönmukaisesti myös henkilökunnan edustus. Suomen Akatemian hallituksen toimenkuva poikkeaa kuitenkin tavanomaisten virastojen vastaavien toimielinten toimenkuvasta. Akatemian hallituksen päätöksenteko kohdistuu valtaosin strategisiin tiedepoliittisiin ja tutkimusrahoituskysymyksiin kun taas Akatemian henkilöstön kannalta keskeiset kysymykset liittyvät ensi sijassa hallintoviraston sisäiseen toimintaan, joten henkilöstön edustus tulee turvata viraston sisäisin toimenpitein.

4 §. Hallituksen tehtävät. Myös Akatemian hallituksen tehtäviä ja ratkaisuvaltaa koskevat säännökset ehdotetaan edellä todetuin perustein nostettavaksi asetustasolta lakiin. Sisällöllisesti kyseiset säännökset säilyisivät pääosin entisellään. Hallitus ratkaisisi asiat, jotka koskevat Akatemian yleisiä toimintalinjoja ottaen kuitenkin huomioon Akatemialle tulosohjauksessa asetetut tavoitteet. Hallitus päättäisi myös asioista jotka koskevat tieteellisten toimikuntien toimialoja ja niiden yksityiskohtaista rajaamista samoin kuin toimikuntien välisten tutkimusalojen edistämisestä. Hallitus päättäisi lisäksi Akatemian toimintaa ja taloutta koskevista suunnitelmista sekä talousarvioehdotuksesta. Myös tulossopimusta koskevat asiat kuuluisivat hallituksen ratkaisuvallan piiriin. Hallitus päättäisi näin ollen sekä tulossopimusehdotuksesta, jonka Akatemia tekee opetusministeriölle, että lopullisen tulossopimuksen hyväksymisestä Akatemian puolesta. Tulossopimuksen allekirjoittaisivat Akatemian puolelta hallituksen puheenjohtaja ja pääjohtaja yhdessä. Kuten aiemminkin hallitus päättäisi määrärahojen jakautumisesta eri toimikuntien kesken ja eri tarkoituksiin, Akatemian johtosäännöstä sekä tilinpäätöskertomuksen ja toimintakertomuksen hyväksymisestä.

5 §. Tieteelliset toimikunnat. Tieteelliset toimikunnat ovat tutkimusrahoituksen osalta

keskeisin osa Suomen Akatemian päätöksentekokoneistoa. Nimenomaan toimikunnat vastaavat yksittäisistä tutkimusrahoitusta koskevista ratkaisuista ja hoitavat käytännössä toimialoillaan Akatemian vastuulle osoitettuja tehtäviä. Voimassaolevan lain mukaan Akatemiassa on asetuksella säädettävät tieteelliset toimikunnat. Nykyisessä muodossaan toimikuntia koskeva asetuksen säännös on vuodelta 2000, ja sen mukaan Akatemiassa on neljä tieteellistä toimikuntaa: biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunta, kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta, luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta sekä terveyden tutkimuksen toimikunta. Toimikuntiin kuuluu puheenjohtaja ja enintään 10 jäsentä, jotka valtioneuvosto määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Ennen toimikuntien määräämistä on kuultava yliopistoja, keskeisiä valtion tutkimuslaitoksia, tutkimus- ja kehittämistyötä edustavia viranomaisia ja yhteisöjä, keskeisiä tieteellisiä seuroja ja tiedeakatemiaita.

Tieteellisiä toimikuntia ja niiden kokoonpanoa koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi lakiin. Toimikuntien lukumäärästä ja niiden toimialoista on tarkoituksenmukaista kuitenkin vastaisuudessa säätää valtioneuvoston asetuksella. Näin voidaan joustavasti ottaa huomioon tieteen kehityksestä aiheutuvia muutostarpeita toimikuntarakenteessa ja tarvittaessa sovittaa toimikuntien toimialarajoja yhteen kulloistekin tarpeiden mukaisesti. Näillä näkymin ei kuitenkaan ole tiedossa sellaisia seikkoja, jotka edellyttäisivät muutoksia nykyiseen toimikuntarakenteeseen. Sisällöllisesti tieteellisiä toimikuntia koskevat säännökset säilyisivät entisellään. Lakiin ehdotetaan otettavaksi myös nyt asetuksessa oleva säännös toimikunnan puheenjohtajan yleisratkaisuvallasta. Säännös on käytännön tutkimuspoliittisten päätöksentekotarpeiden sanelema ja se on ollut Akatemiassa koskevissa säädöksissä jo varsin pitkään.

6 §. Hallituksen jaostot. Suomen Akatemian päätöksenteossa esiintyy varsin usein tilanteita, joissa jokin asia ei luontevasti sovi minkään yksittäisen tieteellisen toimikunnan käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Kysymys on tällöin useamman toimikunnan alueelle ulottuvasta kokonaisuudesta tai toimikuntien väliselle alueelle sijoittuvista tieteidenvälisistä

kysymyksistä. Esimerkkinä tämän kaltaisista asioista voidaan mainita laaja-alaiset ja ongelmalliset tutkimusohjelmat, joissa tyypillisesti yhdistyvät useiden tieteenalojen näkökulmat. Voimassaolevan asetuksen mukaan tällaisia tilanteita varten Akatemian hallitus on voinut luovuttaa päätösvaltaansa tarkoitusta varten asettamalleen jaostolle, jonka jäsenenä on kuitenkin voinut olla vain hallituksen tai toimikuntien jäseniä. Tämä säännös ehdotetaan siirrettäväksi asetuksesta lakiin.

7 §. Pääjohtaja. Suomen Akatemian toimintaa johtaa pääjohtaja. Pääjohtajaa koskeva säännöksestä on edellä 3 §:n osalta todettu viitaten poistettu maininta, jonka mukaan pääjohtaja toimii hallituksen puheenjohtajana. Pääjohtajan nimittäisi edelleen tasavallan presidentti. Lain nojalla annettavaan asetukseen Suomen Akatemiasta on tarkoitus ottaa nykyistä käytäntöä vastaava säännös, jonka mukaan pääjohtaja nimitetään enintään viiden vuoden määräajaksi kerrallaan.

Pääjohtaja johtaa Akatemian kaikkea operatiivista toimintaa ja vastaa tätä kautta myös Akatemialle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta ja viraston toiminnan taloudellisuudesta ja tehokkuudesta. Tämä pääjohtajan toimivallan määrittely rajaa myös pääjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan keskinäisen toimivallan ja työnjaon. Pääjohtaja edustaa Suomen Akatemiaa myös sen kanssakäymisessä kotimaisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Hallituksen puheenjohtajan tehtäviin jää näin kuulumaan hallituksen puheenjohtamisen ohella huolehtiminen hallitukselle kuuluvasta valvontavelvollisuudesta. Lakiin ehdotetaan otettavaksi nyt asetuksessa oleva pääjohtajan toimivaltaa koskeva säännös, jonka mukaan pääjohtajalla olisi yleistoomivalta Suomen Akatemian päätöksenteossa eli pääjohtaja ratkaisisi kaikki Akatemialle kuuluvat asiat, joista ei laissa, asetuksessa, johtosäännössä tai työjärjestyksessä muuta määrätä. Käytännössä asioiden ratkaisuvallalta hajautuu Akatemian organisaatiossa varsin laajalle yhtäältä hallitukseen ja tieteellisiin toimikuntiin ja toisaalta myös hallintoviraston muille johtaville virkamiehille.

8 §. Hallintovirasto. Suomen Akatemian hallintoa hoitaa sen hallintovirasto. Hallintoviraston tehtävänä on vastata Akatemialle

kuuluvien asioiden valmistelusta sekä päätösten esittelystä ja niiden toimeenpanosta. Hallintovirastoa koskeva säännös on otettu omaksi pykäläkseen, minkä lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi aiemmin asetuksessa olleet hallintoviraston yleiset tehtävät. Tarkemmat määräykset hallintoviraston sisäisestä organisaatiosta ja toiminnasta annettaisiin pääjohtajan vahvistamassa työjärjestyksessä.

9 §. Tutkijantehtävät. Yliopistolaitoksen uudistamiseen liittyen tarkoituksena on luopua myös nykymuotoisista Suomen Akatemian tutkimusviroista; akatemiaprofessorin ja akatemiattutkijan viroista. Tältä osin ratkaisua on perusteltu edellä yleisperustelujen kohdissa 1.2. ja 2. Kysymyksessä on kuitenkin ainoastaan tutkijajärjestelmän nykyistä muotoa koskeva muutos. Järjestelmä sinänsä on tarkoitus säilyttää sisällöllisesti ja tutkijantehtävien lukumäärää lisätä taloudellisten edellytysten puitteissa. Akatemiaprofessorin ja akatemiattutkijan tehtävät on tarkoitus edelleenkin säilyttää tämän nimisinä niin, että kyseisten tehtävien haltijat olisivat työsuhteessa siihen organisaatioon, jossa he tutkimustyötään suorittavat. Suomen Akatemia vastaisi edelleenkin näiden tehtävien rahoittamisesta ja niihin liittyvät haku-, arviointi- ja päätöksentekoprosessit säilyisivät Suomen Akatemian vastuulla entisenlaisina. Tutkijantehtävät tultaisiin rahoittamaan vastaisuudessa Akatemian myöntövaltuudesta ja tutkimusmäärärahoista niin, että Akatemia myöntää tutkijantehtävän rahoituksen asianomaiselle tutkimuksen suoritusorganisaatiolle, joka palkkaa rahoituspäätöksessä tarkoitetun tutkijan. Akatemiaprofessorien ja akatemiattutkijoiden tehtävänkuva säilyy entisellään. Akatemiaprofessorin ja akatemiattutkijan tehtävää koskevaan rahoitushakemukseen liitettävällä suorituspaikan sitoumuksella varmistetaan tutkimuksen suorituspaikan sitoutuminen rahoituksen ehtoihin, jotka koskevat tutkijan työajan käyttöä muihin kuin tutkimustehtäviin ja muihin tutkijan toimintaedellytyksiin. Suomen Akatemia tulee sisällyttämään nämä ehdot tutkimusrahoituksen perusteita koskeviin päätöksiinsä ja hakuilmoituksiinsa. Opetusministeriön ja Akatemian väliin tulossopimukseen ja valtion talousarvion perusteluihin tullaan sisällyttämään akatemiaprofessoreiden ja akatemiattutkijoiden

lukumäärätavoitteet, joita kehitetään tiedepoliittisten tavoitteiden mukaisesti valtion taloudellisten edellytysten puitteissa.

Suomen Akatemian tutkimusvirkajärjestelmän jatkuvuuden turvaamiseksi uusimuotoisena lakiin ehdotetaan otettavaksi erityinen säännös, jonka mukaan Akatemian tehtävänä on myöntää rahoitusta tutkimuksen eri suoritusorganisaatioille akatemiaprofessorien, akatemiattutkijoiden ja tarvittaessa myös muiden tutkijoiden palkkaamista varten. Esityksen 13 §:ään sisältyvällä siirtymäsäännöksellä turvattaisiin Akatemian nykyisissä tutkimusviroissa olevien henkilöiden siirtymisen muutosvaiheessa uusimuotoisiin vastavain tehtäviin.

10 §. Akateemikon arvonimi. Lakiin ehdotetaan edelleenkin otettavaksi erityinen akateemikon arvonimiä koskeva säännös sisältämään entisen kaltaisen. Vastaava säännös laissa on ollut alusta lähtien koko nykymuotoisen Suomen Akatemian toiminnan ajan. Arvonimi voitaisiin myöntää erittäin ansioituneelle kotimaiselle tai ulkomaiselle tieteenharjoittajalle. Akateemikon arvonimen myöntäisi tasavallan presidentti Suomen Akatemian hallituksen esityksestä. Arvonimi voisi samanaikaisesti olla enintään kahdella toista kotimaisella tieteenharjoittajalla. Ulkomaisten tieteenharjoittajien kohdalla arvonimen haltijoiden lukumäärä ei olisi rajoitettu. Arvonimeä koskeva toimituskirja olisi edelleenkin maksuton.

11 §. Muutoksenhaku. Muutoksenhakua koskevat säännökset ehdotetaan säilytettäväksi laissa entisessä muodossaan. Missään asiaan vaikuttavissa olosuhteissa ei ole tapahtunut muutoksia, joiden vuoksi olisi perusteita harkita uudelleen niitä seikkoja, joilla muutoksenhakua koskevia nykyisiä säännöksiä aikanaan perusteltiin.

Suomen Akatemia tekee vuositason noin 5 000 tutkimusrahoitusta koskevaa päätöstä. Suomen Akatemiasta annetun voimassa olevan lain 7 §:n 1 momentin mukaan Akatemian päätökseen, joka koskee tutkimusmäärärahaa, apurahaa tai sopimusta ei saa hakea muutosta valittamalla. Säännös koskee kaikkia tutkimusrahoituksen hakijoita. Sitä perusteltiin lain antamiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 320/1993 vp) sillä, että Akatemian myöntämä tutkimusrahoitus on

harkinnanvaraista, että se koskee yleensä korkeakouluissa ja valtion tutkimuslaitoksissa tehtävää tutkimustyötä ja että kenelläkään hakijalla ei ole subjektiivista oikeutta rahoituksen saamiseen. Valtionavustuslain voimaantulon jälkeen lain 7 §:ään lisättiin 2 momentti (1291/2003), jonka mukaan valtionavustuslain mukaiseen Akatemian päätökseen, joka koskee tutkimusrahoitusta sovelletaan mitä valtionavustuslaissa säädetään. Valtionavustuksen myöntämistä koskevaan päätökseen ei kuitenkaan sovelleta valtionavustuslain 34 §:ää. Tämän mukaisesti Akatemian päätöksiin, jotka koskevat tutkimusrahoitusta, ei voi hakea muutosta valtionavustuslain 34 §:n mukaisesti. Valtionavustuslain mukainen muutoksenhaku on kuitenkin käytettävissä muun muassa silloin kun kysymys on valtionavustuslaissa tarkoitetun jo myönnetyn avustuksen maksatuksen keskeytyksestä, palauttamisesta tai takaisinperinnästä eli tapauksissa, joihin liittyy erityisiä oikeussuojan tarpeita.

12 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Akatemiasta annetun lain 8 §:n mukaan tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Säännöksen nojalla annetussa asetuksessa Suomen Akatemiasta on säädetty hallituksen tehtävistä, sen kokoonpanosta, pääjohtajasta, tieteellisistä toimikunnista, hallintovirastosta, kelpoisuusvaatimuksista sekä virkojen täyttämisestä. Asetuksen 25 §:n mukaan tarkempia määräyksiä Akatemian toiminnasta annetaan johtosäännöllä ja hallintovirastosta työjärjestyksessä. Johtosäännöstä päättää Akatemian hallitus ja työjärjestyksen vahvistaa pääjohtaja.

Akatemiaa koskevassa laissa oleva asetuksenantovaltuus on perustuslain 80 §:n valossa liian väljärajainen. Tämän vuoksi lakia ehdotetaan tarkennettavaksi niin, että siihen tulee täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty asetuksenantovaltuus sekä lisäksi valtuus antaa tarkempia määräyksiä viraston sisäisestä toiminnasta johtosäännössä ja työjärjestyksessä. Valtioneuvoston asetuksella säädetäisiin tarvittaessa tarkemmin Akatemian tehtävistä, hallituksesta ja tieteellisistä toimikunnista, asioiden ratkaisemisesta, henkilöstöstä ja virkojen täyttämisestä sekä pääjohtajan sijaisen määräämisestä. Lisäksi näistä asioista

voitaisiin määrätä Akatemian hallituksen hyväksymässä johtosäännössä siltä osin kuin ne eivät kuulu asetuksella säädettyihin. Sellaisesta Akatemian toimielinten päätöksenteosta, johon liittyy julkisen vallan käyttämistä, tulisi kuitenkin aina säätää valtioneuvoston asetuksella. Akatemian hallintovirastosta ja sen sisäisestä toiminnasta annettaisiin tarkemmat määräykset pääjohtajan vahvistamassa työjärjestyksessä.

13 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010. Lailla kumotaan nykyinen Suomen Akatemiasta annettu laki siihen tehtyine muutoksineen. Pykälään on otettu tavanomainen voimaantulosäännös, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Tämän nojalla esimerkiksi vuoden 2010 alusta toimikautensa aloittavat Suomen Akatemian uusi hallitus ja uudet tieteelliset toimikunnat tultaisiin asettamaan ja niiden asettaminen valmistelemaan uuden lain säännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomen Akatemian tutkimusvirat, akatemiaprofessorin ja akatemiattutkijan virat, lakkaisivat lain tullessa voimaan eli 1 päivänä tammikuuta 2010 lukien ilman eri toimenpiteitä. Pykälän 4 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaisesti kyseisissä viroissa olevat henkilöt siirtyisivät lain voimaantulohetkellä automaattisesti vastaaviin ja määräajaltaan vastaavan pituisiin lain 9 §:n mukaisiin työsopimussuhteisiin akatemiaprofessorin ja akatemiattutkijan tehtäviin niissä yliopistoissa ja muissa tutkimusorganisaatioissa, joissa he ovat aiemminkin työskennelleet ja joihin heidän tutkimusvirkansa ovat olleet sijoitettuina. Lakiin tulisi lisäksi säännös, jonka mukaan Suomen Akatemian olisi omalta osaltaan tehtävä lakkaavista tutkimusviroista siirtyvien henkilöiden palkkauksen edellyttämät uudet rahoituspäätökset heidän jäljellä olevaa toimikauttaan varten.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Suomen Akatemiasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Hallinnollinen asema

Suomen Akatemia, jäljempänä Akatemia, on tiedehallinnon keskuselin, joka kuuluu opetusministeriön hallinnonalaan.

2 §

Tehtävät

Akatemian tehtävänä on:

- 1) edistää tieteellistä tutkimusta ja sen hyödyntämistä;
- 2) kehittää kansainvälistä tieteellistä yhteistyötä;
- 3) toimia asiantuntijaelimenä tiedepolitiikkaa koskevissa kysymyksissä;
- 4) myöntää rahoitusta tieteelliseen tutkimukseen, tutkijankoulutukseen ja tutkimusedellytysten kehittämiseen; sekä
- 5) suorittaa muut tiedepoliittiset asiantuntijatehtävät, joista valtioneuvoston asetuksella säädetään tai jotka opetusministeriö sille antaa.

3 §

Hallitus

Akatemialla on hallitus, jonka valtioneuvosto nimittää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hallitukseen kuuluu Akatemian pääjohtajan ja tieteellisten toimikuntien puheenjohtajien lisäksi kolme muuta jäsentä, joilla tulee olla kokemusta tutkimustyöstä ja riittävä tiedepoliittinen asiantuntemus. Näiden viimemainittujen keskuudesta valtioneuvosto määrää hal-

lituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Sama henkilö voidaan nimittää hallituksen jäseneksi enintään kahdeksi toimikaudeksi peräkkäin.

4 §

Hallituksen tehtävät

Akatemian hallitus päättää asiat, jotka koskevat:

- 1) Akatemian yleisiä toimintalinjoja ja tavoitteita ottaen huomioon opetusministeriön kanssa sovitut tavoitteet;
- 2) tieteellisten toimikuntien toimialoja ja kahden tai useamman toimikunnan välisten tutkimusalojen edistämistä;
- 3) Akatemian toimintaa ja taloutta koskevia suunnitelmia, talousarvioehdotusta ja tulos-sopimusta;
- 4) määrärahojen jakautumista tieteellisten toimikuntien kesken ja eri tarkoituksiin;
- 5) johtosääntöä;
- 6) tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen hyväksymistä; sekä
- 7) muita Akatemian kannalta laajakantoisia tai periaatteellisesti merkittäviä asioita.

5 §

Tieteelliset toimikunnat

Akatemiassa on valtioneuvoston asetuksella säädettyvät tieteelliset toimikunnat, jotka hoitavat Akatemian tehtäviä kukin omalla toimialallaan.

Valtioneuvosto nimittää tieteellisiin toimikuntiin kolmeksi vuodeksi kerrallaan puheenjohtajan ja enintään 10 muuta jäsentä.

Toimikunta valitsee keskuudestaan ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan. Toimikunnissa tulee olla monipuolinen ja korkea-tasoinen tieteellinen asiantuntemus. Sama henkilö voidaan määrätä toimikunnan puheenjohtajaksi tai jäseneksi enintään kahdeksi toimikaudeksi peräkkäin. Sama henkilö voidaan määrätä puheenjohtajaksi ja jäseneksi enintään kolmeksi toimikaudeksi peräkkäin, jos hän toimii puheenjohtajana yhden tai kaksi näistä kausista.

Ennen toimikuntien asettamista on kuultava yliopistoja, keskeisiä valtion tutkimuslaitoksia, tutkimus- ja kehittämistyötä edustavia viranomaisia ja yhteisöjä, keskeisiä tieteellisiä seuroja ja tiedeakatemiaa.

Tieteellisen toimikunnan puheenjohtaja ratkaisee ne toimikunnalle kuuluvat asiat, joista ei toisin säädetä tai johtosäännössä toisin määrätä.

6 §

Hallituksen jaostot

Kahden tai useamman tieteellisen toimikunnan alaan kuuluva asia voidaan Akatemian hallituksen päätöksellä siirtää hallituksen asettaman jaoston käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Jaoston jäseneksi voidaan määrätä vain hallituksen ja tieteellisten toimikuntien jäseniä.

7 §

Pääjohtaja

Akatemiaa johtaa pääjohtaja, jonka tasavallan presidentti nimittää.

Pääjohtaja ratkaisee Akatemialle kuuluvat asiat, joista ei toisin säädetä tai johtosäännössä tai työjärjestyksessä määrätä.

8 §

Hallintovirasto

Akatemiassa on hallintovirasto, joka hoitaa Akatemian hallintoa ja vastaa Akatemialle kuuluvien asioiden valmistelusta ja päätösten esittelystä sekä toimeenpanosta.

9 §

Tutkijantehtävät

Akatemia myöntää rahoitusta yliopistoille, tutkimuslaitoksille ja muille tahoille akatemiaprofessorien, akatemiattutkijoiden ja muiden tutkijantehtävien palkkausta varten.

10 §

Akateemikon arvonimi

Tasavallan presidentti voi Akatemian hallituksen esityksestä myöntää akateemikon arvonimen erittäin ansioituneelle kotimaiselle tai ulkomaiselle tieteenharjoittajalle. Akateemikon arvonimi voi olla samanaikaisesti enintään kahdellatoista kotimaisella tieteenharjoittajalla. Toimituskirja, jolla arvonimi myönnetään, on maksuton.

11 §

Muutoksenhaku

Suomen Akatemian päätökseen, joka koskee tutkimusmäärärahaa, apurahaa tai sopimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valtionavustuslain (688/2001) mukaiseen Akatemian rahoituspäätökseen sovelletaan, mitä valtionavustuslaissa säädetään. Valtionavustuksen myöntämistä koskevaan päätökseen ei kuitenkaan sovelleta lain 34 §:ää.

12 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä Akatemian tehtävistä, hallituksesta ja tieteellisistä toimikunnista, asioiden ratkaisemisesta, henkilöstöstä ja virkojen täyttämisestä sekä pääjohtajan sijaisen määräämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella ja johtosäännössä.

Akatemian toimielinten julkisen vallan käyttöön liittyvästä päätöksenteosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Akatemian hallintovirastosta ja sen sisäisestä toiminnasta annetaan tarkemmat mää-

räykset työjärjestyksessä, jonka pääjohtaja vahvistaa.

13 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2010.

Tällä lailla kumotaan Suomen Akatemiasta 27 päivänä toukokuuta 1994 annettu laki (378/1994) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Akatemian tutkimusvirat lakkaavat ja niihin perustuvat virkasuhteet päättyvät ilman

irtisanomista tämän lain tullessa voimaan. Virkojen lakkaamiseen ja virkasuhteiden päättymiseen ei edellytetä suostumusta eikä perustetta.

Akatemian tutkimusvirassa tämän lain voimaantullessa olevat henkilöt siirtyvät työsuhteeseen siihen organisaatioon, joka on ollut heidän työskentelypaikkansa virkasuhteessa. Määräaikainen virkasuhteinen henkilöstö siirtyy määräaikansa osoittamaksi ajaksi määräaikaiseen työsuhteeseen. Suomen Akatemia tekee näiden mukaiset rahoituspäätökset. Työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin sovelletaan, mitä laissa säädetään tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä työehtosopimuksessa ja työsopimuksessa sovitetaan.

Helsingissä päivänä kuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Opetusministeri *Henna Virkkunen*

Liite
Asetusluonnos

Valtioneuvoston asetus

Suomen Akatemiasta

Annettu Helsingissä päivänä kuuta 200

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään päivänä kuuta 200 Suomen Akatemiasta annetun lain (/ 2009) 12§:n nojalla:

1 §

Tieteelliset toimikunnat

Suomen Akatemiassa, jäljempänä Akatemia, on seuraavat tieteelliset toimikunnat:

- 1) biotieteiden ja ympäristöntutkimuksen toimikunta;
- 2) kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta;
- 3) luonnontieteiden ja tekniikan tutkimuksen toimikunta; ja
- 4) terveyden tutkimuksen toimikunta.

2 §

Hallituksen ja toimikunnan toiminta

Hallitus ja toimikunnat kokoontuvat puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan kutsusta. Kokous on päätösvaltainen kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä.

Asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi se mielipide, jota kokouksen puheenjohtaja on kannattanut.

Hallituksessa ja toimikunnassa asiat ratkaistaan esittelystä.

Hallituksen ja tieteellisen toimikunnan puheenjohtajalle ja jäsenelle, pääjohtajaa lukuun ottamatta, maksetaan kuukausipalkkio. Hallituksen asettaman jaoston puheenjohtajalle ja jäsenelle, pääjohtajaa lukuun ottamat-

ta, voidaan maksaa palkkio jaoston jäsenyydestä. Akatemia päättää palkkiosta.

3 §

Pääjohtajan sijainen

Pääjohtajan sijaisen määrää hallitus pääjohtajan esityksestä.

Muiden virkamiesten sijaisista määrätään työjärjestyksessä.

4 §

Kelpoisuusvaatimukset

Pääjohtajalta vaaditaan, että hän on tieteellisesti ansioitunut. Hänellä tulee lisäksi olla tiede- ja korkeakouluhallinnon tuntemusta sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Pääjohtajalta vaaditaan suomen kielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa ja ruotsin kielen tyydyttävää suullista ja kirjallista taitoa.

Tutkimusasioista vastaavalta ylijohtajalta vaaditaan tohtorin tutkinto tai tohtorin arvoon oikeuttavat opinnäytteet, perehtyneisyys tutkimuspoliittisiin suunnittelutehtäviin sekä käytännössä osoitettu johtamistaito.

Hallinnosta vastaavalta ylijohtajalta vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys hallinnollisiin tehtäviin sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

5 §

Virkojen täyttäminen ja muun henkilökunnan ottaminen

Pääjohtajan virka täytetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Tasavallan presidentti nimittää pääjohtajan valtioneuvoston esityksestä.

Pääjohtajalla on professorin arvonimi.

Pääjohtajan virkaan nimitetty, joka on ennestään muutoin kuin määrääjäksi tai rajoite-
tuksi ajaksi nimitetty valtion virkaan, on vir-
kavapaana tästä virasta sen ajan, jona hän on
pääjohtajan virassa.

Muun henkilökunnan nimittää tai ottaa
pääjohtaja, jollei johtosäännössä toisin mää-
rätä.

6 §

Virkavapaus

Virkavapauden pääjohtajalle myöntää ope-
tusministeriö, vuotta pidemmäksi ajaksi kui-
tenkin valtioneuvosto.

Virkavapauden muulle virkamiehelle sekä
vastaavan vapautuksen työsopimussuhteiselle
henkilöstölle myöntää pääjohtaja, jollei työ-
järjestyksessä toisin määrätä.

7 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan   päivänä
kuuta 200 .

Helsingissä   päivänä   kuuta 200

Opetusministeri *Henna Virkkunen*

Esittelijä xxxxx

Täydentävä lausuma

Allekirjoittaneet tuovat esiin työryhmän työn lopputulosta täydentäen seuraavaa:

Akatemian tutkimusvirkojen lakkauttamisen kannalta on syytä ottaa huomioon, että perustellusti tätä tutkijainstituution kehittämistä voidaan arvioida eri tavoin. Nyt ehdotettavaan työsuhteiseen akatemiaprofessorien ja akatemiattutkijoiden järjestelmään siirtymiseen liittyy myös riskejä. Tutkijoita edustavat järjestöt ovat tuoneet epäilyjään esiin lausunnoissaan kuulemistilaisuudessa 8.1.2009. Ehdotettavassa järjestelyssä, jossa palvelussuhteet siirtyvät kuhunkin tutkimuksen suorituspaikkaan, on nähty heikennyksiä nykyjärjestelmään verrattuna. Tämä palaute sekä nykytilan saamat myönteiset arviot huomioon ottaen hyviä perusteita sen säilyttämiselle olisi myöskin ollut.

Nykyjärjestelmän saama kannatus huomioonottaen virkojen lakkauttamisen tarkastelun siirtäminen nyt toteutettavan yliopistouudistuksen jälkeiseen aikaan olisi myös ollut realistinen vaihtoehto, koska yliopistouudistuksesta ei seuraa välttämättä tarvetta siirtää palvelussuhteita Suomen Akatemiasta, jos palvelussuhteen laatu olisi harmonisoitu yliopistojen kanssa yhtenevällä tavalla työsuhteiksi.

Yliopistolain uudistamisessa on lähdetty siitä, ettei yliopistoissa jatkossa ole enää virkoja vaan työsuhteita. Jos yliopistolain uudistamisessa suhtautuminen virkajärjestelyyn muuttuisi, tämä tulisi ottaa vastaavasti huomioon Akatemiasta annettavaa lakia uudistettaessa.

On myös syytä tuoda esiin, että palvelussuhteessa Akatemiaan akatemiaprofessorit ja -tutkijat eivät ole tämän uudistuksen suunnittelun aikana tai muutenkaan esittäneet kritiikkiä, joka olisi kyseenalaistanut Akatemian toiminnan työnantajana.

Kalervo Väänänen

Markku Mattila

Ossi Malmberg

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN 978-952-485- (PDF)
ISSN 1797-951X (Verkkajulkaisu)